

15 ГРУДНЯ
2018 РОКУ ЦЕЙ ДЕНЬ
УВІЙШОВ В ІСТОРІЮ!

Президент України
Петро Порошенко

ГРУДЕНЬ • 2018

ПАРТІЙНА ГАЗЕТА

СОЛІДАРНІСТЬ

СПЕЦВИПУСК

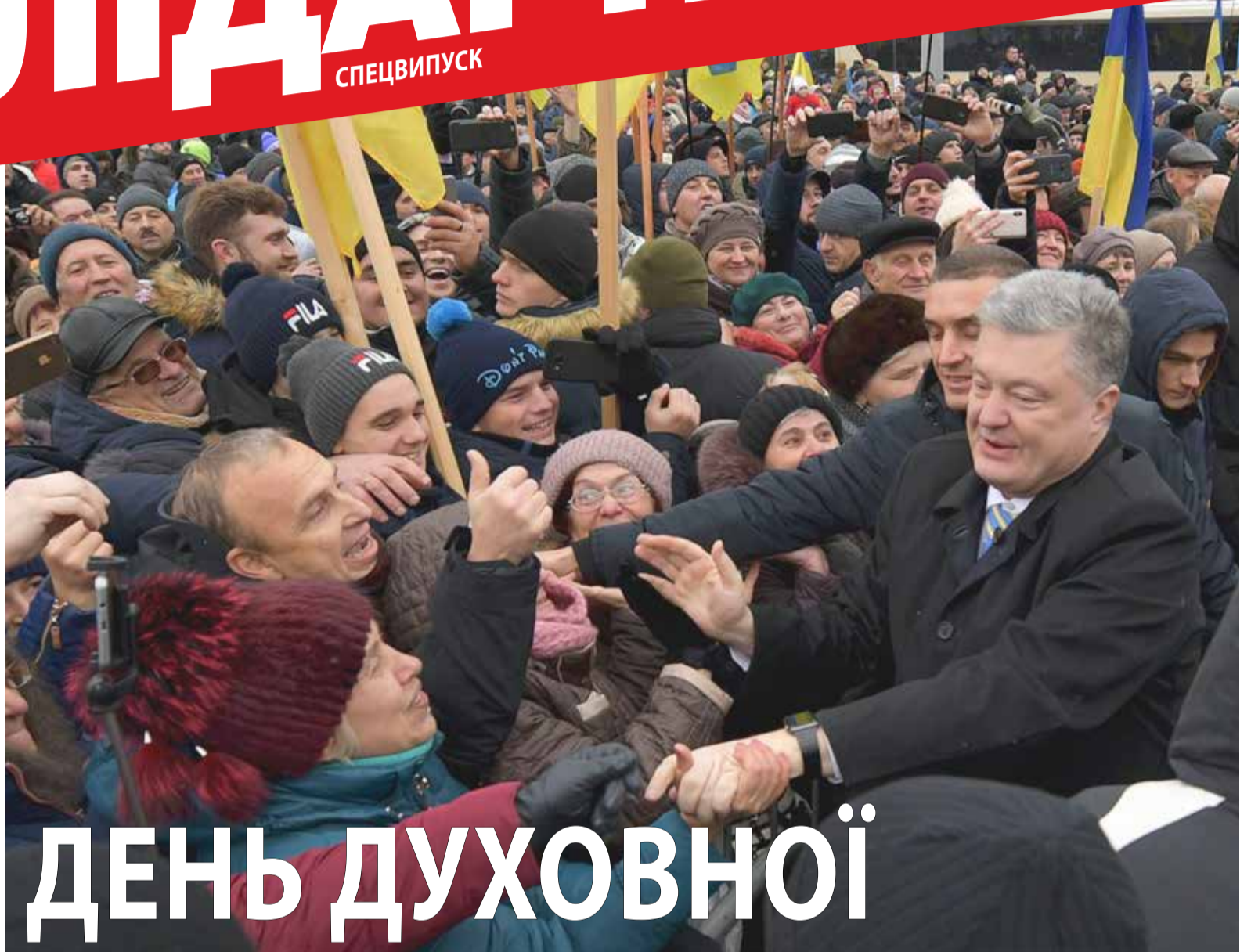
Ростислав Павленко: АВТОКЕФАЛІЯ – ЦЕ ПЕРЕДУСІМ НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

■ **Пане Ростиславе, ви були долучені до переговорів від самого початку... Чи пам'ятаєте, яка була перша реакція Патріарха Варфоломія, коли Україна звернулася до нього з приводу надання Томосу?**

Спочатку він був дуже обережний у висловлюваннях, хоча і сприймав це як належне. І коли Патріарх Варфоломій зрозумів, що український Президент відстоює ідею об'єднання українських православних церков, це дуже посприяло досягненню взаєморозуміння.

■ **Відомо, що на Патріарха Варфоломія чинився наймогутніший тиск з боку Москви. У хід ішли шантаж, спроби підкупу, залякування... Але Патріарх усе одно пішов на цей крок. Які аргументи стали для нього найбільш переконливими?**

стор. 2

ДЕНЬ ДУХОВНОЇ

НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Що відбулося в Києві 15 грудня 2018 року?

15 грудня 2018 року в Києві відбувся Об'єднавчий собор представників трьох православних конфесій в Україні, який обрав предстоятеля нової церкви. Митрополитом Київським і всієї України

став Епіфаній (Думенко), який доти був митрополитом Переяславським та Білоцерківським УПЦ КП.

Цей день увійде в історію України як день створення Православної церкви України – рівної в сузір'ї православних церков світу. Як день здобуття остаточної

– духовної – незалежності України.

Цього дня в столицю до собору Святої Софії з'їхалися ієрархи (керівники, вища ланка управління церкви), кожного з яких супроводжували священник та мирянин, трьох гілок українського православ'я: Української право-

славної церкви Київського патріархату, Української автокефальної православної церкви, а також УПЦ Московського патріархату.

Представники всіх трьох конфесій засвідчили своє бажання створити єдину українську православну церкву.

стор. 3

ВІХИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Близько 860 р.

Хрещення військової верхівки русів, зокрема київського князя Аскольда

957 р.

Прийняття християнства київською княгинею Ольгою

988 р.

Хрещення київського князя Володимир й киян, а також Русі – (сучасна Центральна Україна); початок кам'яного храмового будівництва в Києві

1018–1037 рр.

Заснування Софійського собору в Києві

1051 р.

Ченці Антоній з м. Любеча на Чернігівщині та Феодосій з м. Василюва (Василькова) на Київщині заснували Києво-Печерську лавру

1302 р.

Заснування Галицької православної митрополії за князя Юрія Львовича (з перервами існувала до 1401 р.)

1448 р.

Неканонічне утворення Московської митрополії через її відокремлення за наказом московського князя від Київської митрополії

1596 р.

Берестейська унія

1620 р.

Гетьман Війська Запорозького Петро Сагайдачний домігся від Єрусалимського патріарха Теофана відновлення православної ієрархії

860

Ростислав Павленко: АВТОКЕФАЛІЯ – ЦЕ ПЕРЕДУСІМ НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА **• ІНТЕРВ'Ю**

Пан Павленко, який обіймав посаду заступника глави Адміністрації Президента, а пізніше – директора Національного інституту стратегічних досліджень, належить до кола найбільш посвячених у переговорний процес України з Константинополем щодо надання Томосу українській церкві. Він був делегований Президентом представляти державні органи влади в переговорах за участю православних церков України та Вселенського патріархату. Ми розпитали Ростислава Павленка, як усе відбувалося

закінчення. початок на стор. 1

У нього було розуміння того, що відбувається в Україні. В умовах російської агресії РПЦ, яка фактично є частиною російської влади, не може дати об'єктивної оцінки того, що витворює Росія в Україні. Це очевидно не дає можливості УПЦ МП, яка є складовою частиною РПЦ, бути справді українською церквою.

Ставлення українців до православних церков і поводження самих священників та єпископів в умовах російської агресії також показували Константинополю, що час ухвалювати рішення. Бо справді, більшість православних не бачать себе в єдності з Москвою.

Україна вважається світською державою, але державна влада

дуже активно сприяла наданню автокефалії церкві. Чому Президент пішов на такий крок?

Є кілька причин, чому ми почали цим займатися.

Найперша – права людини. В Україні, за різними опитуваннями, від 70 до 80 відсотків громадян вважають себе православними. Після Революції гідності, після розв'язаної Росією війни проти України більшість з них вважає себе прихожанами Української православної церкви Київського патріархату. І ці православні до 11 жовтня – до відповідного рішення синоду

Цю подію можна порівняти зі здобуттям державної незалежності

Вселенського патріархату про повернення до канонічного спілкування – вважалися неканонічними, ізгоями...

Усе це свідчить тільки про одне – дискримінацію, неможливість повноцінного використання релігійних прав і свобод для десятків мільйонів людей. Ці люди, для яких важлива канонічність церкви, чекали, коли постане Українська поміс-

на православна церква. Другий блок питань пов'язаний з національною безпекою. Ми знаємо, що Росія використовує церкву в гібридній війні як знаряддя. Ми бачимо на фронті священників з автоматами в руках, розташування вогневих позицій біля церков, освячення зброї, якою мають убивати українців... А яку літературу вони поширюють у храмах! Сіється розбрат і ненависть. А що звучить на проповідях у цих храмах...

Зрештою, візьмімо історичний момент. Питання про автокефалію виникло не вчора, не сьогодні і не у квітні цього року. А понад сто років тому, коли Україна домагалася незалежності під час визвольних змагань.

Одне слово, треба було це питання вирішувати. Саме тому Президент Порошенко визна-

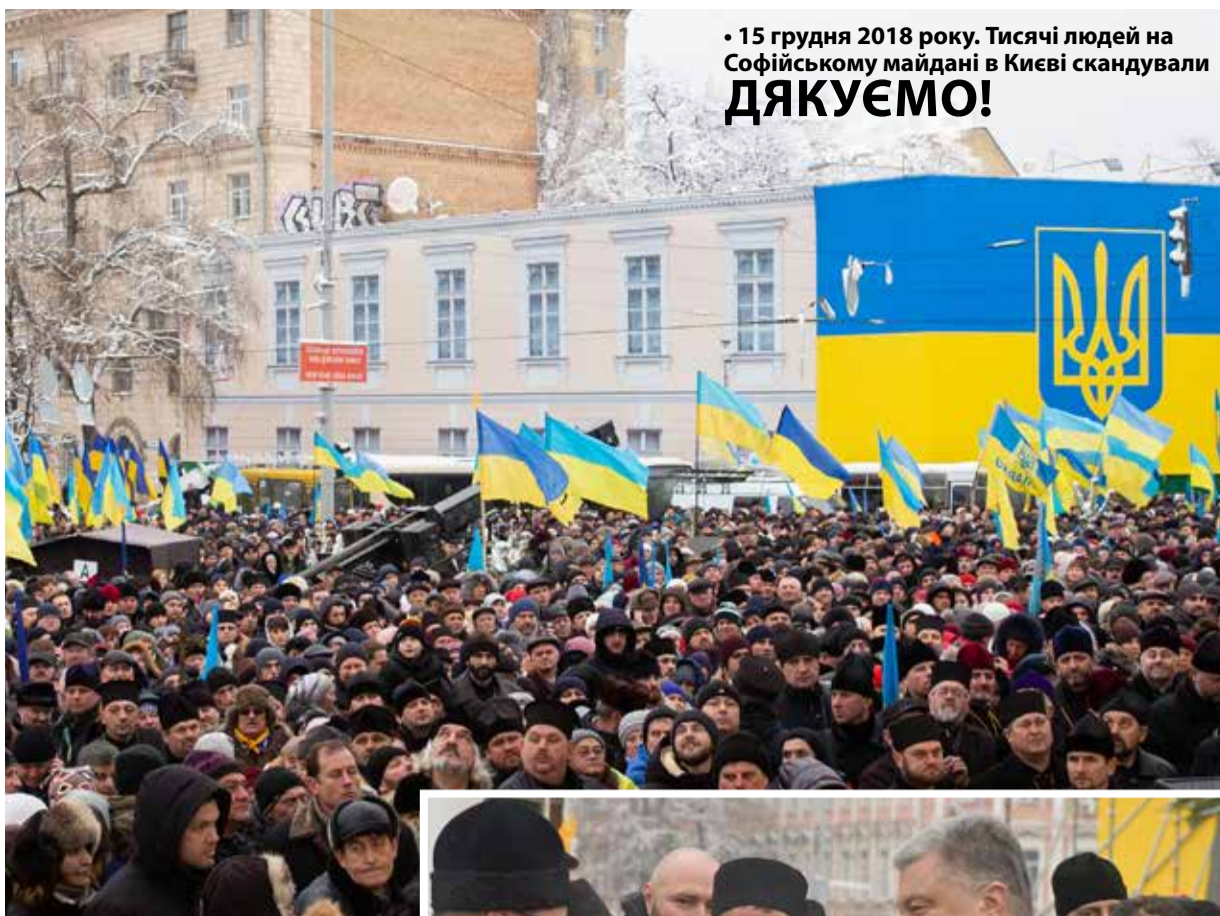
чив його як один із пріоритетів у гуманітарній політиці.

У православній традиції кожен народ або країна, де є велика православна громада, має право на свою церкву. І виходить так, що Україна – по суті, єдина країна, де своєї Церкви не було.

Повідомлялося, що пані Тимошенко зверталася до Вселенського патріархату з проханням не надавати Україні Томос. Невже це правда?

Так, мені відома ця інформація. Справді, один зі східних патріархів розповідав кільком людям

• 15 грудня 2018 року. Тисячі людей на Софійському майдані в Києві скандували ДЯКУЄМО!

під час зустрічей, що вона зверталася до нього з таким проханням. Таким чином ця інформація стала відома в Україні. До речі, у Константинополі були дуже здивовані такому її проханням.

Коли 15 грудня главою церкви обрали Митрополита Епіфанія, люди на Софійському майдані в Києві плакали від радості й скандували «Дякуємо!» Чи можете пояснити, що для України означає ця подія?

Це одна з найбільш знакових подій української історії. Бо вперше більше як за тисячу років ми маємо свою власну церкву. Вона не є частиною Константинопольського патріархату, не є частиною католицької церкви, не є частиною московської церкви. Це одна з офіційних 15 незалежних православних церков у світі з центром у Києві. У Константинополі під час богослужіння уже поминають ім'я Київського митрополита. Українська греко-католицька церква вже привітала блаженні-

шого Епіфанія з обранням його Митрополитом Київським і всієї України. Після отримання Томосу ми очікуємо швидкого визнання нашої церкви і з боку інших незалежних церков.

Цю подію за значенням можна прирівняти до здобуття державної незалежності.

Президент був присутній на Об'єднаному соборі у Святий Софії. Чому?

Є давня традиція, яка походить з часів ранніх християн, коли ще за часів Римської імперії світська влада була присутня на соборах.

Навіть у письмових запрошеннях, які Вселенський Патріарх надіслав до архієреїв, було зазначено, що вони прийматимуть своє рішення в присутності Президента своєї держави. Тобто це була така унікальна роль Президента України як Глави держави, який представляє державу на цьому соборі.

Розмовляла Оксана Климончук

1686 р.	1687–1709 рр.	1722 р.	XVIII–XIX ст.	1918–1950-ті роки	1919–1937 рр.	1924 р.	1992 р.	Квітень 2018 р.	
Москва за хабар отримала тимчасову згоду від Константинопольського патріарха на роль в управлінні Київською митрополією	Розбудова та відновлення храмів в Україні коштом і підтримкою гетьмана Івана Мазепи	Втрата українським духовенством права обирати митрополита на соборах, відтоді фактично митрополита призначав цар	Заборона книгодрукування українською мовою та вилучення українських церковних книг, хрещення українськими іменами	Розорення та розграбування більшовиками десятків храмів в Україні, убивство тисяч священників і мільйонів мирян	Діяльність Української автокефальної православної церкви, страта радянською владою майже всіх її ієрархів, зокрема митрополита Василя Липківського	Ухвалено Томос Вселенської патріархії для польської церкви про неканонічність передачі Київської митрополії Москві	Ініційований Московською церквою собор у Харкові започаткував розкол УПЦ та ініціював виділення УПЦ Московського патріархату	Звернення Президента, підтримане ВР, та єпископів УПЦ КП, УАПЦ і частини єпископату УПЦ (МП) до Вселенського Патріарха про надання Томосу	

ДЕНЬ ДУХОВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

закінчення. початок на стор. 1

Хто керував проведенням собору

Головували на соборі посланці Константинополя – митрополит Еммануїл та два екзархи Його Всесвятості Патріарха Варфоломія. Присутність вищого духовенства Вселенського патріархату засвідчувала та підкреслювала високий представницький рівень та ретельну підготовку Об'єднавчого собору. Також на соборі був присутній Президент Порошенко, що відповідає православної традиції.

Вселенський Патріарх Варфоломій є першим за часу в Диптиху (офіційному переліку) православних церков світу. Його місія – їх координація, у тому числі й скликання соборів.

Константинопольська церква є Церквою-Матір'ю для всіх церков, окрім давніх, чий патріархати створено ще в перші століття християнства.

Чи може державна влада ініціювати церковну автокефалію

Саме так і відбувається в православній традиції. Вселенська церква у 2018 році відгукнулася на багаторічні прохання України надати автокефалію.

Новітні церкви завжди створювалися за ініціативи та за активної участі урядів та керівників держав. Тож відповідне звернення українського Президента та парламенту до Вселенського Патріарха було умовою Церкви-Матері.

Чому собор відбувався в закритому режимі?

Зібрання ієрархів відбулося у закритому режимі, аби уникнути будь-яких зовнішніх впливів, а також з метою безпеки. Як

відомо, Російська церква, яка тісно переплетена з державною владою РФ, чинила шалений спротив процесові отримання автокефалії українською церквою. Правоохоронцям було відомо про серію запланованих напередодні собору провокацій з боку Росії.

Навіщо потрібен статут церкви?

Окрім рішення про об'єднання та обрання предстоятеля, церква затвердила статут – документ, який визначає засади функціонування церкви, порядок формування керівних органів, діяльності судових церковних інстанцій, прославлення святих, спосіб взаємодії з Церквою-Матір'ю тощо. Ухвалений статут, який ще називають «конституцією» церкви – важливий крок у формуванні церкви.

Чому МП виступає проти Православної церкви України?

Нинішні очільники УПЦ МП зайняли відверто ворожу позицію щодо Православної церкви України, оскільки виконують волю керівництва Російської православної церкви, яка давно зрослася з російською владою. Кремль розглядає РПЦ як зброю в гібридній війні проти України та як один зі стовпів «російського світу», покликано забезпечувати владу Путіна та наближених до нього олігархів. Автокефальна церква для Росії означає ослаблення російського впливу на Україну та православний світ, у якому РПЦ підносила себе як головну.

По суті, вона пішла на розкол, розірвавши духовну єдність із Вселенським православ'ям.

Лана Самохвалова, Київ

Парламент зобов'язав УПЦ МП змінити назву

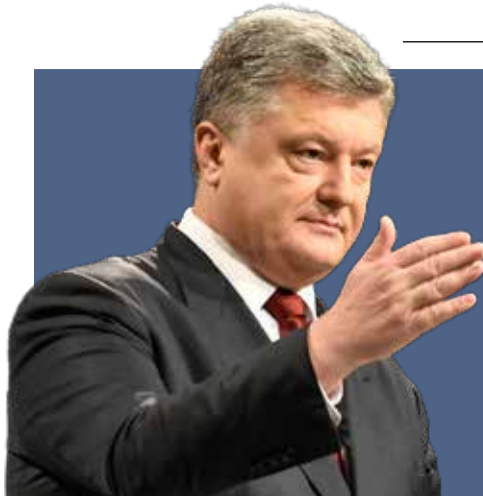
Верховна Рада ухвалила закон, яким зобов'язала Українську православну церкву Московського патріархату змінити назву і вказати свою належність до Росії.

Згідно з документом, релігійна організація (об'єднання), яка є частиною іншої структури, керівний центр якої знаходиться

в державі-агресорі, зобов'язана у своїй повній назві відобразити відповідну належність.

Зокрема, як зазначили у своїх виступах нардепи, УПЦ МП має змінити назву на Російська православна церква в Україні.

22 грудня Президент підписав цей закон.

15 грудня увійде в історію України як священний день... Це диво стало можливим завдяки непохитній позиції Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія, нашої Константинопольської Церкви-Матері. Хочу подякувати всім українцям, які з самого початку вірили в автокефалію, боролися за неї. А також нашим ієрархам і предстоятелям наших православних церков, насамперед Його Святості Філарету

Президент Петро Порошенко

Мирослав Гай
волонтер, ветеран АТО

ПОДІЯ ПЛАНЕТАРНОГО МАСШТАБУ

Після звернення Президента до Вселенського Патріарха з проханням надати Україні Томос стало зрозуміло, що країну очікує подія планетарного масштабу.

Усвідомлення важливості моменту прийшло до багатьох громадських діячів. Організувалася невелика група, громадська ініціатива, яка згодом назвалася «Томос 2018». Мені пощастило стати її співкоординатором.

Група спромоглася зібрати листи від більш як 500 громадських організацій. Їх відвезла до Стамбула делегація, яку прийняв Варфоломій. Йому і вручили мішок листів на підтримку Томосу.

Нарешті 15 грудня... Величезна кількість людей заповнила Софійську площу. Люди з'їжджалися з усієї України. Зі сцени виступали активісти, артисти, капелани, історики, волонтери –

усі зверталися до людей, до ієрархів із словами підтримки та заохочення до єдності.

Ні мороз, ні чекання не могли зіпсувати урочистий настрій. На наших очах, за нашої участі твориться історія... Мені пощастило потрапити на територію Софії і бачити учасників собору, які виходили під час перерв. Весь час Президент звертався до ієрархів та священства з закликом до єдності заради України.

Та зрештою мудрість, здоровий глузд і відповідальність перемогли: українська церква була створена. Коли Президент представляв главу нової церкви, емоції просто зашкалювали. Не вірилося, що це реальність. Справу наших пращурів доведено до кінця. У нас на очах відбулася подія, яка докорінно змінює геополітичний, релігійний, культурний та гуманітарний порядок в цій частині Землі.

Епіфаній,
Митрополит Київський
і всієї України

Томос – це ніби друге хрещення для України. Бо через це хрещення ми отримуємо свою незалежну українську церкву. І це ми зуміли втілити завдяки старанням нашого Президента, який знайшов взаєморозуміння з Патріархом Варфоломієм

Митрополит Еммануїл,
представник
Вселенського Патріарха

Хотів би подякувати Президенту Петру Порошенку за всю його підтримку, за всю його жертву. Без його постійної підтримки цей результат не був би можливим. Він був тим, хто здійснював переговорний процес зі Вселенським Патріархом з великою надією, що створення об'єднаної автокефальної Православної церкви України стане реальністю

Тетяна Деркач
релігійний оглядач

Це було Боже провидіння...

Об'єднавчий собор українських православних церков навічно увійде в історію як Україна, так і Всесвітнього православ'я. Подія абсолютно безпрецедентна. І те, що Президент Порошенко зумів це зробити й зумів довести до кінця, я вважаю деякою мірою Божим провидінням. Попри всі перешкоди та складнощі, відбувся вибір предстоятеля новоствореної церкви Митрополита Епіфанія та затверджено її статут.

Проблема визнання української церкви гостро постала ще 1917 року – з постановним Української держави. Але більшовицька влада, яка покляла край українській державності, придушила усі паростки автокефального руху.

Через 100 років, нарешті, і суспільство, і церковні діячі, і світська влада вирішили завершити цей процес. Україні нав'язувалася думка про «розкол», розділення віруючих на «правильних» та «неправильних». Хоча це все одна православна віра. За винятком того, що центр російського православ'я – знаходиться в Росії – країні, яка розв'язала проти України війну. Агресивній дії Москви, окупація Криму та частини Донбасу все розставили на свої місця.

ЦЕРКОВНА САМОСТІЙНІСТЬ: ЯК ЦЕЙ ШЛЯХ ПРОХОДИЛИ ІНШІ НАРОДИ

Константинопольська православна церква

Це – одна з найдавніших християнських церков. Із семи Вселенських соборів три збиралися в Константинополі. Після перенесення 330 року римським імператором Константином Великим столиці імперії з Рима в Константинополь місто стає важливим церковним центром. Халкидонський собор 451 року 28-м канонем визнав Константинопольський престол другим після Римського. Далі «за честю» йдуть Александрійський, Антіохійський та Єрусалимський. Після розколу на католиків і православних у 1054 р. Константинополь утверджується як перший престол православного світу.

Російська православна церква

Неканонічно за наказом московського князя проголосила обрання власного митрополита й фактичне відокремлення від Київської митрополії у 1448 р. Отримала статус автокефальної у 1589 р. Аби добитися цього результату, московити кілька місяців тримали в ув'язненні Константинопольського патріарха та підписали грамоту з підписами православних ієрархів. З 1721 до 1917 р. Російська церква управлялася урядом на чолі з обер-прокурором. Сучасну Російську православну церкву створено 1943 року за наказом Сталіна.

Сербська православна церква

Перше визнання самостійності Сербської церкви на чолі зі святим Савою відбулося 1219 року. У 1346 р. за короля Стефана Душана вона обирає патріарха, якого не визнавав Константинополь до 1374 р. Після поразки сербів від турків у 1459 р. патріархію було скасовано, Сербська церква повернулася до Константинопольського патріархату, в XVI ст. Сербську патріархію було відновлено, але 1766 року знову скасовано. Відновлення автокефалії Сербської церкви відбулося лише 1879 року, а статусу Сербського патріархату – 1920 р.

Болгарська православна церква

Масове хрещення болгар відбулося 865 року. У 870 р. церква отримала автономію. Після перемоги царя Симеона над візантійцями у 919 р. її було проголошено автокефальною. 927 року Константинополь визнав це рішення. Після розгрому болгар візантійцями у 1018 р. автокефалію Болгарської церкви було скасовано і відновлено лише 1187 року. З XIV ст. Константинополь знов підпорядковує собі Болгарську церкву. Боротьба за автокефалію тривала з 1872 р. Лише в 1945 р. було урочисто відновлено автокефалію і патріаршество Болгарської церкви.

Елладська православна церква

Автокефалію Елладської (тобто Грецької) церкви було проголошено 1833 року, після визволення Греції з-під влади Туреччини. У 1850 р. автокефалію визнав собор Константинопольського патріархату. З 1833 р. і практично до середини 1970-х років грецька держава значною мірою керувала церквою. Віднині духовенство Елладської церкви поминає у своїх літургіях українського Митрополита Епіфанія.

Румунська православна церква

Митрополія у складі Константинопольського патріархату виникла в 1401 р. У 1865 р., після створення Румунського князівства, було проголошено автокефалію Румунської церкви. Константинополь остаточно визнав автокефалію в 1885 р., а з 1925 р. – її патріарший статус.

Олександр Палій, історик

• Президент Петро Порошенко та Патріарх Філарет під час поїздки до Тернополя. 17 грудня 2018 року

Патріарх Філарет

Я хочу подякувати Президенту України, тому що завдяки його наполегливості, завдяки його мудрості ми досягли цього. Попередні Президенти також працювали, але не досягли. А Президент Порошенко досяг цієї нашої загальної мети...

Великий крок цивілізаційного розвитку

Віталій Портников
політичний коментатор

Томос для церкви, якого домігся особисто Президент, – це великий крок уперед для цивілізаційного розвитку України... Порошенко має можливість просто-на-просто перестати бути фігурою політики, він просто стане фігурою історії. Це назавжди впише його ім'я в історію українського народу.

Архієпископ
Євстратій Зоря

Серед багатьох світських осіб, які наближали успіх Об'єднаного собору – двоє заслуговують на особливу подяку: Президент України Петро Порошенко та його радник Ростислав Павленко. Фантастична дипломатія одного і натхненна віддана праця другого – неоціненні. Нехай Бог винагородить за зроблене!

ГЕОПОЛІТИЧНА КАТАСТРОФА ДЛЯ ПУТІНА

Мирослав Маринович
правознавник,
релігієзнавець

Справді, відбувається епохальна подія, епохальна зміна. Це – друга геополітична катастрофа для Путіна після розвалу СРСР. Катастрофа тисячоліття. 1686 рік, коли

Київська митрополія перейшла до Московського патріархату, і тепер – зміна навпаки. Це фантастично. Я мріяв і, зрештою, багато-багато поколінь українців мріяли про це, щоб нарешті дожити до цього моменту. Тому, я думаю, для більшості українців – це є подія, яка заслуговує на найвище визнання і найвищу подяку, в тому числі – нашому Президенту Петру Порошенку, бо все-таки Константинополь реагує на позицію держави. А оскільки позиція держави була дуже чітко висловлена, то тоді й упали основні бар'єри перед тим, щоб надавати Томос.

Дмитро Павличко
поет, автор пісні
«Два кольори»

Ми твердо заявимо нашу релігійну присутність між народами

15 грудня я виступав першим на Софійській площі, десь о 9-й ранку. Спершу прочитав вірш до Варфоломія, написаний 10 років тому, а потім дві строфи Франка: «Народе мій, замучений розбитий... Та прийде час, і ти огнистим видом засяєш у народів вольнім колі...»

Я не належу до тих людей, які думають, що ми маємо танцювати навколо одного бога, адже в людства є багато віросповідань.

Але я вважаю: те, що сталося тепер, – це велика подія. Отримавши Томос, ми твердо заявимо свою релігійну присутність між народами. Подія ця є зміцнення нашої національної культури і захищеності, свідчення нашої незалежності... Україна стає державою все більше і більше.

Юрій Дорошенко
журналіст

ГОЛОВНИМИ ГЕРОЯМИ СВЯТА Є ФІЛАРЕТ І ПОРОШЕНКО

Головними героями цього свята є дві людини: Патріарх Філарет та Петро Порошенко, який на державному рівні добився того, щоб українці увійшли в родину Вселенського православ'я на рівних. Обидва розірвали пута Московської патріархії, заснованої Сталінін і Берією, та викинули путінсько-гундяєвський «руський мір» на смітник історії.

ЦЯ ПОДІЯ ВИЗНАЧИТЬ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ

Павел Коваль, колишній віце-міністр закордонних справ Польщі

Створення незалежної від Москви Православної церкви України – найважливіша політична подія 2018 року в Центрально-Східній Європі. Вона визначатиме напрямок розвитку України на десятки й сотні років – аналогічно до Переяславської угоди 1654 року, укладеної Богданом Хмельницьким та царем Олексієм, яка теж визначала розвиток країни, тільки в протилежний бік.

Президент Порошенко особисто вів переговори з Патріархом Варфоломієм. Він праг-

нув, аби церковна організація охоплювала всю країну і щоб було забезпечено незалежність церкви від російського впливу. Історики з часом досліджуватимуть – яким це дивом Президенту Порошенку таке вдалося.

Єпископ
Іларіон, екзарх
Вселенського
Патріарха

Ім'я Президента Порошенка буде вписане золотими літерами в історію України, разом з іменами правителів Київської держави – його попередників: святого рівноапостольного князя Володимира та Ярослава Мудрого, які багато зробили для духовного розквіту свого народу